

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården ändras så, att avgift kan tas ut av klienten för laboratorieundersökningar och diagnostiska utbildningsundersökningar som görs vid en hälsovårdscentral efter remiss från en privatläkare. Det föreslås också att en bestämmelse om social- och hälsovårdsmyn-

digheternas rätt att få upplysningar tas in i lagen.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 1999. Avsikten är att den föreslagna lag skall träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

1.1. Lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården

Laboratorieundersökningar och diagnostiska utbildningsundersökningar som görs efter remiss från privatläkare

Om de kommunala klientavgifterna inom social- och hälsovården bestäms i lagen och förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992 resp. 912/1992, nedan klientavgiftslagen och klientavgiftsförordningen). I 5 § klientavgiftslagen anges vilka tjänster som är avgiftsfria. Enligt paragrafen är största delen av t.ex. de tjänster som nämns i folkhälsolagen (66/1972) avgiftsfria hälsovårdstjänster, fränsett bl.a. användning av läkarservice inom den öppna sjukvården. Närmare bestämmelser om maximavgifter för öppenvård vid hälsovårdscentral finns i klientavgiftsförordningen. Enligt förordningen kan för läkar-tjänster inom öppenvården vid hälsovårds-

central, i enlighet med vad huvudmannen för hälsovårdscentralen beslutar, tas ut antingen en årsavgift på högst 100 mk, som gäller 12 månader från betalningsdagen vid den hälsovårdscentral där den betalts, eller en besöksavgift på högst 50 mk, som dock får tas ut endast för de tre första besöken på samma hälsovårdscentral under kalenderåret. I avgiften för öppenvård vid hälsovårdscentral ingår läkarundersökning och den vård läkaren ger eller övervakar. I avgiften ingår därmed också laboratorieundersökningar och diagnostiska utbildningsundersökningar och hälsovårdscentralen kan inte ta ut särskild avgift för dem.

Hälsovårdscentralerna har inte någon på lag grundad skyldighet att utföra laboratorieundersökningar eller diagnostiska utbildningsundersökningar efter remiss från privatläkare. I vissa kommuner har en sådan verksamhet dock ansetts vara ändamålsenlig, eftersom utförandet av dessa undersökningar inte ingår i utbudet av tjänster hos alla företag som erbjuder privata hälsovårdstjänster, och bl.a långa avstånd annars kunnat göra

det svårt för patienter som sökt sig till den privata vårdsektorn att ta sig till en sådan undersökning. En del av de laboratorieprover som tas vid hälsovårdscentraler undersöks vid privata laboratorier och hälsovårdscentralen fungerar i dessa fall endast som provtagare. Hälsovårdscentralen kan enligt klientavgiftslagstiftningen inte heller i dessa fall ta ut avgift av patienterna för provtagningarna eller andra undersökningar.

Den ovan beskrivna verksamheten inom ramen för vilken undersökningar som en privatläkare förskrivit utförs vid hälsovårdscentral, kan beroende på lokala förhållanden anses vara nödvändig, eftersom den ökar samarbetet mellan den kommunala och den privata hälsovården och garanterar klienterna tillgång till en smidigare service. För täckande av de kostnader som verksamheten orsakar kommunen och för utökande av kommunernas avgiftsinkomster föreslås att 5 § klientavgiftslagen ändras så, att avgift skall kunna tas ut för laboratorieundersökningar och diagnostiska utbildningsundersökningar som en hälsovårdscentral utför efter remiss från en privatläkare.

Enligt 11 a § sjukförsäkringslagen (364/1963) betalas inte någon ersättning till en försäkrad för det belopp som han har betalt till en hälsovårdscentral för sjukvård. Någon ersättning enligt sjukförsäkringslagen betalas inte heller för kostnader för hälsovårdsservice om den har ordnats så som avses i 4 § 1 mom. 1 punkten lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992) eller om det i praktiken är fråga om ett sådant arrangemang som avses i det nämnda lagrummet. Den lagstiftning som nämns ovan och dess tillämpningspraxis har inneburit att klienten inte får ersättning av sjukförsäkringen för t.ex. kostnader för hälsovårdscentralens eller ett privat laboratoriums undersökning av prov som tagits på hälsovårdscentralen efter remiss från privatläkare. I denna proposition föreslås inte några ändringar i sjukförsäkringslagen och den ersättningspraxis som tillämpas med stöd av den.

Myndigheternas rätt att få upplysningar

De kommunala myndigheternas rätt att få upplysningar om klienternas inkomster och förmögenhet för fastställande av klientavgifter inom hälsovården är för närvarande brist-

fälligt reglerad i lag. Om socialvårdsmyndigheternas rätt att få upplysningar bestäms i 56 § socialvårdslagen (710/1982). Enligt bestämmelsen är statliga och kommunala myndigheter samt andra offentligrättsliga samfund, folkpensionsanstalten, pensionsskyddscentralen, pensionsstiftelser och andra pensionsanstalter, försäkringsanstalter samt samfund eller institutioner som bedriver vårdverksamhet eller sjukvårdsverksamhet skyldiga att på begäran avgiftsfritt lämna socialvårdsmyndigheterna upplysningar och utredningar som dessa behöver för utförandet av sina uppgifter. I hälsovårdslagstiftningen ingår inte någon motsvarande bestämmelse, och därför fastställs klientavgifterna inom hälsovården enbart utgående från de uppgifter om sin inkomst och förmögenhet som klienten har gett.

Det är inte motiverat att upprätthålla olika förfaringsätt för fastställande av social- och hälsovårdsavgifterna. Därför föreslås att det till klientavgiftslagen fogas en bestämmelse som gör det möjligt för myndigheterna inom både social- och hälsovården att erhålla de upplysningar om betalningsförmågan som de behöver för att fastställa klientavgifternas storlek. Alla de instanser som har tillgång till sådana uppgifter om inkomst och förmögenhet som är viktiga för fastställande av avgifterna föreslås vara skyldiga att lämna upplysningar. För att betalningssystemet i praktiken skall kunna genomföras smidigt vore det också motiverat att uppgifterna om inkomst och förmögenhet skulle kunna ställas till kommunernas och samkommunernas disposition med hjälp av dataöverföring.

2. Propositionens verkningar

Det finns inte några statistiska uppgifter om antalet laboratorieundersökningar och diagnostiska utbildningsundersökningar som utförs vid hälsovårdscentralerna efter remiss från privatläkare. Det går inte heller att tillförlitligt utreda hur många undersökningar som skulle komma att utföras efter det att lagen har ändrats. I fråga om de ekonomiska verkningarna av propositionen kan därmed endast anges ungefärliga uppskattningar. Enligt dessa uppskattningar skulle verkningarna för den kommunala ekonomins del uppgå till högst 5 milj. mk.

3. Beredningen av propositionen

Förslaget gällande laboratorieundersökningar och diagnostiska utbildningsundersökningar som utförs vid hälsovårdscentralerna efter remiss från privatläkare grundar sig på förslag som framlagts av den arbetsgrupp som utrett tryggheten av kommunernas basservice. I fråga om myndigheternas rätt till upplysningar grundar sig propositionen på förslag som framlagts av den arbetsgrupp som social- och hälsovårdsministeriet tillsatt för att utreda avgifterna för

vård i hemmet (social- och hälsovårdsministeriets betänkande 1997:27). Den fortsatta beredningen har skett som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. I samband med beredningen har Finlands Kommunförbund hörts.

4. Andra omständigheter som inverkar på propositionens innehåll

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 1999 och avses bli behandlad i samband med den.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslagen

1.1. Lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården

5 §. *Avgiftsfria hälsovårdstjänster.* I paragrafen ingår i 1 punkten en bestämmelse om hälsovårdstjänster och vårdmaterial som är avgiftsfria. Dessa är sådana hälsovårdstjänster och vårdmaterial som avses i 14 § 1—6 och 9 punkten samt 14 a § 1 mom. 1 punkten folkhälsolagen, fränsett användning av läkarservice inom den öppna sjukvården, hemsjukvård, rehabilitering i form av anstaltsvård, individuell fysioterapi, sjuktransport, uppehälle, sådana intyg och utlåtanden av läkare och tandläkare som inte ansluter sig till vården av patienten samt tandundersökning och tandvård för dem som har fyllt 19 år.

Det föreslås att paragrafen ändras så, att för laboratorieundersökningar och diagnostiska utbildningsundersökningar som hälsovårdscentralen utför efter remiss från privatpraktiserande läkare kan avgift tas ut av klienterna. Diagnostiska utbildningsundersökningar är t.ex. röntgen- och ultraljudsundersökningar samt undersökningar som grundar sig på kärnmagnetisk resonans. Förutsättningen för att ta ut klientavgift vore att det inte ingår något separat besök hos någon av läkarna vid hälsovårdscentralen i den under-

sökning eller provtagning som utförs vid hälsovårdscentralen.

Den kommun eller samkommun som är huvudman för hälsovårdscentralen fattar beslutet då det gäller utförandet av undersökningar vid hälsovårdscentraler efter remiss från privatläkare i enlighet med nuvarande lagstiftning.

14 a §. *Myndigheternas rätt att få upplysningar.* Lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården innehåller inte några bestämmelser om myndigheternas rätt att få upplysningar. Fastställandet av hälsovårdens inkomstbundna klientavgifter sker utgående från de uppgifter om inkomst och förmögenhet som klienterna ger. Om socialvårdsmyndigheternas rätt att få upplysningar bestäms i socialvårdslagen. För att få en så enhetlig och klar lagstiftning som möjligt vore det ändamålsenligt att ta in bestämmelser om rätt att få upplysningar till både social- och hälsovårdsmyndigheterna i klientavgiftslagen till den del det är fråga om fastställande av avgifter som baserar sig på klienternas betalningsförmåga. Sådana avgifter är främst avgifter för hemservice och hemsjukvård samt långvarig anstaltsvård.

Det föreslås därför att till lagen fogas en ny 14 a § enligt vilken social- och hälsovårdsmyndigheterna skulle ha rätt att få behövliga upplysningar och utredningar om klientens inkomst och förmögenhet för att

kunna fastställa klientavgiftens storlek. Rätten att få upplysningar kunde utnyttjas i sådana fall där klienten eller hans eller hennes lagliga företrädare lämnat bristfälliga upplysningar om sin inkomst och förmögenhet eller där social- och hälsovårdsmyndigheten vill kontrollera att upplysningarna är korrekta. Skyldiga att på begäran lämna upplysningar vore statlig och kommunal myndighet samt annat offentlighetsrättslig samfund, folkpensionsanstalten, pensionsskyddscentralen, pensionsstiftelse och annan pensionsanstalt, försäkringsanstalt, penninginstitut, arbetsgivare, arbetslöshetskassa samt samfund eller verksamhetsenhet som bedriver vårdverksamhet eller hälso- och sjukvårdsverksamhet. Upplysningarna bör lämnas avgiftsfritt och de kan också lämnas i elektronisk form.

Bestämmelsen skulle i huvuddrag motsvara det nuvarande 56 § 1 mom. socialvårdslagen. Skyldigheten att lämna upplysningar skulle utöver tidigare instanser nu också gälla penninginstitut, arbetsgivare och arbetslöshetskassa. Dessa kan till sitt förfogande ha sådana aktuella uppgifter om klientens inkomst och förmögenhet som det inte är möjligt att erhålla från de andra i paragrafen nämnda instanser och som är nödvändiga för att fastställa rätt storlek på avgiften.

I paragrafen föreslås en uttrycklig bestämmelse om att de upplysningar och utredningar som är nödvändiga för fastställandet av klientavgifter skall kunna erhållas utan hinder av sekretessbestämmelserna. Erhållandet av sekretessbelagda uppgifter i samband med fastställande av klientavgifter är väsentligt för att myndigheterna skall kunna utföra sina lagstadgade uppgifter. Den bestämmelse

i socialvårdslagen som det hänvisas till ovan tillämpas redan i praktiken, och upplysningarna har kunnat erhållas utan hinder av sekretessbestämmelserna. Det är alltså i själva verket fråga om att skriva in rådande praxis i lagen. Regeringsformens 8 § 1 mom., genom vilket envars privatliv är tryggt och 26 § 1 mom. 1 punkten i lagförslaget gällande offentlighet i myndigheternas verksamhet (RP 30/1998 rd) förutsätter att det i denna fråga utfärdas uttryckliga bestämmelser på lagnivå.

Bestämmelser gällande socialvårdsmyndigheternas rätt att få upplysningar utöver sådana som behövs för fastställande av de klientavgifter som anges i klientavgiftslagen och klientavgiftsförordningen skulle också efter lagändringen ingå i socialvårdslagen.

2. Närmare bestämmelser

Om avgiften för laboratorieundersökningar och diagnostiska avbildningsundersökningar efter remiss från privatläkare utfärdas närmare bestämmelser i förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården.

3. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst.

Årgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 3 augusti 1992 om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992) 5 § 1 punkten, sådan den lyder i lag 1646/1992, och fogas till lagen en ny 14 a § som följer:

5 §

Avgiftsfria hälsovårdstjänster

Avgiftsfria är följande hälsovårdstjänster:

1) service och vårdmaterial enligt 14 § 1 mom. 1—6 och 9 punkten samt 14 a § 1 mom. 1 punkten folkhälsolagen (66/72) frånsett användning av läkarservice inom den öppna sjukvården, hemsjukvård, rehabilitering i form av anstaltsvård, individuell fysioterapi, sjuktransport, uppehälle, sådana utlåtanden av läkare och tandläkare som inte ansluter sig till vården av patienten, tandundersökning och tandvård för dem som har fyllt 19 år samt laboratorieundersökningar och diagnostiska utbildningsundersökningar som utförs vid hälsovårdscentral efter remiss från privatläkare.

annat offentligt samfund, folkpensionsanstalten, pensionsskyddscentralen, pensionsstiftelse och annan pensionsanstalt, försäkringsanstalt, penninginstitut, arbetsgivare, arbetslöshetskassa samt samfund eller verksamhetsenhet som bedriver vårdverksamhet eller hälso- och sjukvårdsverksamhet är skyldiga att på hälso- och sjukvårdsmyndighetens begäran avgiftsfritt och utan hinder av sekretessbestämmelserna lämna alla de i dess besittning varande upplysningar och utredningar om klientens ekonomiska ställning som behövs för att klientavgiften skall kunna fastställas, ifall en kommun eller samkommun som fastställer avgifter inte av klienten eller hans eller hennes lagliga företrädare har erhållit tillräckliga och tillförlitliga uppgifter för fastställande av avgiften.

14 a §

Myndigheternas rätt att få upplysningar

Statlig och kommunal myndighet samt

Denna lag träder i kraft den 1999.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter för vidtas innan den träder i kraft.

Helsingfors den 23 oktober 1998

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Minister Terttu Huttu-Juntunen

Lag

om ändring av lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen den 3 augusti 1992 om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992) 5 § 1 punkten, sådan den lyder i lag 1646/1992, och fogas till lagen en ny 14 a § som följer:

Gällande lydelse

5 §

Avgiftsfria hälsovårdstjänster

Avgiftsfria är följande hälsovårdstjänster:

1) service och vårdmaterial enligt 14 § 1 mom. 1—6 och 9 punkten samt 14 a § 1 mom. 1 punkten folkhälsolagen (66/72) fränsett användning av läkarservice inom den öppna sjukvården, hemsjukvård, rehabilitering i form av anstaltsvård, individuell fysioterapi, sjuktransport, uppehälle, sådana intyg och utlåtanden av läkare och tandläkare som inte ansluter sig till vården av patienten *samt* tandundersökning och tandvård för dem som har fyllt 19 år;

Föreslagen lydelse

5 §

Avgiftsfria hälsovårdstjänster

Avgiftsfria är följande hälsovårdstjänster:

1) service och vårdmaterial enligt 14 § 1 mom. 1—6 och 9 punkten samt 14 a § 1 mom. 1 punkten folkhälsolagen (66/72) fränsett användning av läkarservice inom den öppna sjukvården, hemsjukvård, rehabilitering i form av anstaltsvård, individuell fysioterapi, sjuktransport, uppehälle, sådana utlåtanden av läkare och tandläkare som inte ansluter sig till vården av patienten, tandundersökning och tandvård för dem som har fyllt 19 år *samt laboratorieundersökningar och diagnostiska utbildningsundersökningar som utförs vid hälsovårdscentral efter remiss från privatläkare.*

14 a §

Myndigheternas rätt att få upplysningar

Statlig och kommunal myndighet samt annat offentligrättsligt samfund, folkpensionanstalten, pensionsskyddscentralen, pensionsstiftelse och annan pensionsanstalt, försäkringsanstalt, penninginstitut, arbetsgivare, arbetslöshetskassa samt samfund eller verksamhetsenhet som bedriver vårdverksamhet eller hälso- och sjukvårdsverksamhet är skyldiga att på hälso- och sjukvårdsmyndighetens begäran avgiftsfritt och utan hinder av sekretessbestämmelserna lämna alla de i dess besittning varande upplysningar och utredningar om klientens ekonomiska ställning som behövs för att klientavgiften skall kunna fastställas, ifall en kommun eller samkommun som fastställer avgifter inte av klienten eller hans eller hennes lagliga företrädare har erhållit tillräckliga

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

och tillförlitliga uppgifter för fastställande av avgiften.

*Denna lag träder i kraft _____ 1999.
Åtgärder som verkställigheten av lagen
förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.
_____*

